

Pozitív pedagógia az élethosszig tartó tanulásért

Cserné Adermann Gizella

c. egyetemi tanár

PTE BTK HFMI-DUE

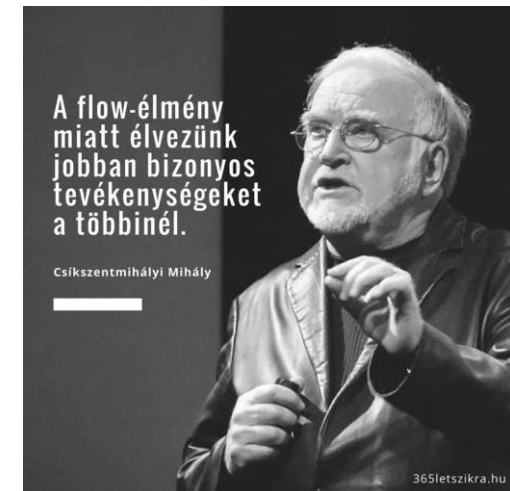
A téma aktualitása

- Mint tudjuk, a tanulmányok alatt megélt pedagógiai tapasztalatok és ezek hatása befolyásolja az élethosszig tartó tanulás iránti attitűdöt, segíti vagy gátolja a tanulási folyamatokba való későbbi bekapcsolódást.
- A pozitív pszichológia és manapság egyre gyakrabban megjelenő pozitív pedagógia jelentősen hozzájárul a tanulás során megjelenő jóllét és boldogság eléréséhez, ami kihat az élet minden szakaszára.
- A tanulási folyamat irányítóinak nagy szerepe van a tanulási folyamat sikerében, ezért továbbiakban az oktatók oldaláról vizsgáljuk a kérdést néhány pozitív pedagógiából adódó metodikai kérdésre is utalva.

Mi a pozitív pedagógia? Milyen előzményei vannak?

- A pozitív pedagógia nem önálló nevelési rendszer, hanem a pozitív pszichológia elveinek alkalmazása a személyiség fejlődési-fejlesztési folyamatában (Bágydy E.)
- A közvetlen előzmények a 2000-ben „pozitív pszichológia” (Csíkszentmihályi, Seligman) névvel összefoglalt irányzatokból származnak
- A pozitív pszichológiában megjelenő legfontosabb trendek (Oláh A.), amelyek a pozitív pszichológia gyökereinek tekinthetők a következők:
 - a személyiség és a jóllét összefüggései – a tapasztalatok, visszajelzések alapján kialakuló érzelmi jóllét, a temperamentum és a személyiségjegyekben gyökerező pszichológiai jóllét, és a tágabb környezet hatásai, a szociális jóllét (Seligman)
 - a flow lényege és magyarázata (Csíkszentmihályi)
 - egészséges pozitív érzelmek és érzelmi egyensúly megteremtése (Fredrickson)

A pozitív pszichológia útja az oktatásba – hazai lépések a terápián túl

A pozitív pszichológia szemléletének alkalmazása munkahelyi környezetben (Kovács E.)

A munkatevékenység eredményességére irányuló fejlesztő hatás lényeges, szemléleti elemei:

- Meglévő kompetenciákra való építkezés
- Belső, intrinzik motiváció felhasználása
- Önindította tevékenységek spontán kibontakozása
- A vezető pozitív pszichológiai szemlélete

Működik ez az oktatásban is? – példa egy idegen nyelvtanulási középiskolai kísérlet

A pozitív pszichológiától út a pozitív pedagógia felé - törekvések a hazai oktatás rendszerében

- Boldog óvódák és iskolák mozgalom (Bagdi Bella nevéhez köthetően)
- Iskolai „boldogságórák” – a gyermekek jóllétének, mentális egészségének fejlődéséért egyéni képességeik kibontakoztatásáért
- Egyedi kísérletek és innovációk (pl. MQ program a nyelvoktatás sikeréért, Kék Madár program Veszprémben, stb.)
- A pozitív pedagógia módszereinek beépítése a pedagógusképzésbe, a kisgyermeknevelők, óvoda pedagógusok, tanítók és tanárok szintjén
- Hogy állunk a pozitív pedagógiai alkalmazásával a felnőttek tanulásának támogatásában, és az élethosszig tartó tanulás megalapozásában?
-
- Mit tudunk felhasználni a pozitív pedagógia elveiből? Erre térünk ki a köve

Módszertani kiindulásunk:
Barbara Fredrickson „Bővíts-építs” modellje

- Pozitív érzelmi légkör megteremtése a tanítás-tanulás folyamatában
- Érzelmi támogatás a tanulás résztvevőinek
- Erősségekre építkező tanítás
- Belső motivációra épülő tanulás
- „Öngerjesztő” motivációs hatások elérése

A pozitív érzelmekre építő tanítás nagyban serkenti a kreativitást, a problémamegoldást, növeli a tanulásban résztvevők gondolkodási és cselekvési repertoárját. (Fredrickson, 2004.)

A pozitív érzelmek aktív építői a személyes erőforrásoknak és a jóllét érzésének

A pozitív érzelmi légkör alapja: a tanári elvárások

- A tanári elvárások hatása a tanulási folyamatokra, az ezekből fakadó érzelmi hatások és válaszreakciók még a pozitív pszichológiai és pedagógiai elméletek fogalom megjelenése előtt fontos vizsgálatok tárgyát képezte.
- A tanári elvárás-hatás vizsgálata éppúgy a pszichológiában gyökerezik, akárcsak a pozitív pedagógia egy aspektusai. Alapját a pszichológiai kísérletekben a kísérletvezető elvárás-hatásának észlelése adta.
- Pavlov (1922), Rosenthal és Fode (1963) állatkísérletek során tapasztalt vizsgálatvezetői elvárás-hatásai később az emberekkel végzett pszichológia kísérletekben is megjelentek, így jutott a jelenség vizsgálata az osztályterembe.

Az elvárás pozitív hatásának alapja: a klasszikus Pygmalion kísérlet

- Egy hátrányos helyzetű - mexikói gyerekeket is fogadó - iskola igazgatónője kezdeményezte San Franciscoban, hogy próbálják ki a pszichológus Rosenthal által felfedezett kísérletvezetői elvárás-hatást az intézményében.
- Az iskola 18 osztályából véletlenszerűen kiválasztották a tanulók 20%-át egy álteszt alapján azzal, hogy ők a „késői kivirágzók”. A kiválasztottak listája a tanári asztalon maradt. A tanárok egyéb információt nem kaptak a kiválasztott tanulókról.
- Általános képességmérő teszttel (TOGA) követték a tanulók fejlődését.
- A „késői kivirágzók” fejlődése felülmúlta a kontroll csoportét.

Létezik-e az elvárás-hatás? A Pygmalion kísérlet sikeres és sikertelen megismétlése

Metaelemzések a publikált vizsgálatok segítségével

- Rosenthal és Rubin 1978-ban már 345 kutatást elemeztek újra, amelyek kapcsolatosak az önmagát beteljesítő jóslattal, ezen keresztül a tanári elvárásokkal. Annak ellenére, hogy nem mindegyik vizsgálat mutatott szignifikáns eredményt, a statisztikai módszerekkel végzett elemzés minden kétséget kizáróan igazolja a Pygmalion hatás működését. (Rosenthal, R. and Rubin, D.B. 1978)
- 1982-ben 464, a tanulás területén önmagát beteljesítő jóslat létezését tanulmányozó kísérletet vizsgáltak meg úgyszintén statisztikai módszerekkel, amelyekből –bár nem kevés vitatható probléma megoldatlan maradt- azt a következtetést vonták le, hogy a Pygmalion-hatás fontos szociálpszichológiai jelenség, amit néha alul, máskor túlértékelnek. (Rosenthal, R.& Rubin, D.B. 1982).

A pozitív elvárások által befolyásolt tanári viselkedés és hatása az érzelmi légkörre

- Néhány példa a mindennapi tanítási gyakorlatból – Nézzünk magunkba!

Vizsgáztatunk. A csoportban vannak olyanok, akikkel szemben pozitívak az elvárásaink és akikkel kevésbé...

- Ki kap több kérdést?
- Ki kap hosszabb gondolkodási időt?
- Kinek segítenek többet a tanárok?
- Kinek jár több pozitív visszajelzés?
- Kinek a hibáját nézik el gyakrabban?

És így tovább...

A tanári elvárás közvetítése a tudományos elemzések alapján

- A közvetítő hatásokat is vizsgáló kutatások meta-elemzése alapján 2 centrális és 2 addicionális faktort azonosítottak, amelyek erősen befolyásolják a tanulásban résztvevők jóllét érzését

Centrális faktorok:

- A tanárok az általuk pozitív elvárásokkal kezelt tanulókkal melegebb légkört alakítanak ki, ezt részben nemverbális csatornákon keresztül kommunikálják.
- A tanárok azoknak a tanulóknak, akikkel szemben kedvező elvárásaik vannak, több és nehezebb anyagot tanítanak – ebből következően ezek a tanulók többet is tanulhatnak.

Addicionális faktorok:

- A pozitív elvárások következtében több alkalmat és lehetőséget kapnak ezek a tanulók, hogy válaszoljanak, ezt a tanáraik verbálisan és nemverbálisan is felajánlják nekik, például több ideig várnak a válaszra
- a magas elvárású tanulók gyakrabban kapnak visszacsatolást a teljesítményükről, így szükség esetén javíthatnak is a tanulási eredményeiken.

Hogyan alakítsunk ki pozitív elvárásokat a tanulás résztvevőivel kapcsolatban?

- A külső befolyás ritkán vezet eredményre, ezért a saját elvárásokra érdemes koncentrálni.
- Nézzünk szembe az előítéleteinkkel nemek, fajok, külső jegyek, stb. alapján!
- Ezek megváltoztatására használjuk a pozitív pedagógia módszertani repertoárját, így az erősségekre épülő tanítást, a belső motiváció felébresztését és ébren tartását, a pozitív visszajelzések és megerősítések kedvező hatását a kreativitás és a problémamegoldás kibontakoztatására a pozitív érzelmi légkör hatására.
- Megjegyezzük, hogy a konstruktivista tanulásfelfogás jelentősen hozzájárul ezeknek a metodikai eljárásoknak a sikeréhez.

A pozitív pedagógia segítségével a DUE andragógia alapképzéséről a PTE mesterképzésére

- Mit érzékeltek a hallgatók saját fejlődésüket tekintve az andragógus alapképzésben? (Bacsa Bán Anettával közös vizsgálatunk 2019-ben):
- Belépéskor diplomára és szakmai ismeretekre vágyó többség a képzés végén a következő, személyiségében létrejött változásokat ítélte meg:
- megismerték önmagukat,
- javult a problémamegoldó képességük és
- a kreativitásuk,
- gyarapodott az általános műveltségük,
- megerősödött bennük az élethosszig tartó tanulás igénye.

Pozitív fogadtatás és végig kísérés a diplomáig

- A PTE-n az andragógia MA képzésben is domináltak a pozitív pedagógia elvei a tanulási folyamat kiváltása és ösztönzése során, ez a hallgatók számára nemcsak a sikert jelentette, de Németh Balázst és csapatát a hallgatók részéről a hála is megtalálta (ez utóbbi a pozitív pedagógiában kap szerepet és jelentőséget).

Tanárjelöltek flow-élménye

Személyes kompetencia fejlesztő kurzus:

- Keressük az erősségeket! – A válasz: kutatásmódszertan
- Milyen közösségek jönnek létre a karantén idején, amire kíváncsiak?
- Belső érdeklődés és motiváció: sport reality a médiában, és az azt körülvevő közösségek
- Csináljunk egy kérdőívet, vizsgáljuk meg a spontán közösségeket a közösségi médián!
- És jött a flow élmény: 1350-nél több válasz, ettől kezdve nem volt megállás, minden tanári biztatás nélkül újabb módszerekkel végzett vizsgálatok, irodalmazás, önkéntes konzultáció...
- Az eredményt a következő előadás mutatja be.

Felhasznált irodalom

- Bagdi B., Dezső A. (2017). Boldogságóra 14-20 éveseknek. A pozitív pszichológia lehetőségei a fiatalok személyiségfejlesztésében. Budapest: Mental Focus Kiadó.
- Bagdy, E. (2010): Hogyan lehetnénk boldogabbak? Budapest: Kulcslyuk Kiadó Kft.
- [Cserné, Adermann Gizella \(2020\): A pozitív pedagógia és a Pygmalion jelenség. In: Szarka, Emese \(szerk.\) POZITÍV PEDAGÓGIA ÉS NEVELÉS KONFERENCIAKÖTET I. Budapest, Magyarország : Mental Focus Kft. 219 p. pp. 75-85.](#)
- Csikszentmihályi M. (1991; 2015): Flow. Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája. Budapest: Libri Kiadó.
- Csikszentmihályi, M. (2013): A tehetséges gyermekek. A flow az iskolában. Budapest: Libri Kiadó.
- Fredrickson, B.L. (2013): A pozitív érzelmek hatalma. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Hamvai, Cs., & Pikó, B. (2008): Pozitív pszichológiai szempontok az iskola világában: A pozitív pedagógia kihívásai. Magyar Pedagógia, 108(1), 71–92.
- Oláh, A. (szerk.) (2012/a): A pozitív pszichológia világa. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Seligman, M.E.P. (2016): Flourish. Éljen Boldogan! A boldogság és jóllét radikálisan új értelmezése. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Köszönöm a figyelmet!